

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

Проект № BG05SFOP001-2.025-0143-C01
*По-активно и ефективно гражданско участие
в областните съвети и комисии за координация и
прилагане на политиките на областно ниво*

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Анализ на съществуващата ситуация по отношение участието на гражданите при прилагане и мониторинг на областни ПОЛИТИКИ

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление”
2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

www.eufunds.bg

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият анализ е разработен като част от дейност 2 на проект № BG05SFOP001-2.025-0143-C01 „По-активно и ефективно гражданско участие в областните съвети и комисии за координация и прилагане на политиките на областно ниво“, финансиран по ОПДУ, съфинансирана от Европейския съюз. Като изходна база за него са използвани събраните добри практики по дейност 1, както и резултатите от двете анкетни проучвания относно приноса на гражданското участие за работата и ефективността на областните съвети и комисии, функциониращи към областните администрации. В рамките на предходната дейност 1 бе изследвано мнението на две различни целеви групи, като за целта бяха реализирани:

- Проучване с целева група областни администрации относно приноса на гражданското участие за работата и ефективността на областните съвети и комисии, функциониращи към областните администрации;
- Проучване с целева група граждани, НПО, бизнес относно приноса на гражданското участие за работата и ефективността на областните съвети и комисии и степента на желание и готовност за участие в реализацията на политики на областно ниво

Обобщените отговори на целевите групи, участващи в проучванията и разработените добри практики, са използвани за нуждите на настоящия анализ. Основните му цели са да се идентифицират подходящи форми на партньорство, да се анализират възможностите, готовността, нагласите и наличието на специфичен капацитет за координирано и целенасочено взаимодействие на граждани и администрации, да се набележат нови мерки, механизми и решения за подобряване участието на гражданите в областните съвети и комисии. Анализът предоставя конкретни изводи, основаващи се на кръстосването на гледните точки на участниците в проучването - администрации и граждани, НПО и бизнес. Изследвани са мотивите за гражданското участие/ съответно пасивност по отношение партньорството с администрациите. Анализирани са най-подходящите и ефективни форми за гражданско участие на областно ниво. С

настоящия анализ са потърсени и причините, които биха мотивирали администрациите да работят в по-тясно сътрудничество с граждани, бизнес, НПО и СИП. Изводите са направени на база мнението на 129 участници в двете проучвания – 25 представители на Областни администрации и 104 представители на НПО, граждани, бизнес, социално-икономически партньори.

Анализът от своя страна ще послужи като база за разработването на препоръки за подобряване гражданското участие при преформулирането, прилагането и оценката на политиките на областно ниво.

2. КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО?

Степента на развитие на гражданското общество е показател за степента на развитие на демокрацията в една държава. Колкото „по-видим“ и „по-чуваем“ е гласът на обществото, толкова по-голяма е гаранцията, че решенията се вземат с подкрепата на гражданите, или най-малкото, че има прозрачност при определянето на политиките. Съществуването на активно гражданско общество допринася за подsigуряването на обществения интерес. Процесът, обаче, е двупосочен и изисква също ангажираността на администрациите и желанието им да включат като участници представителите на гражданското общество. Без да има осъзнаване от тяхна страна за

ролята на гражданите, без да се търси активното им съдействие, без да се отчита мнението им и да се води открит и прозрачен диалог, не може да се постигне ефективност на взаимодействието институции-гражданско общество.

Кои са характерните белези на активното гражданско общество:

- Водещ е общественият, а не частния интерес;
- Обединяването е на доброволен принцип за постигане на публични цели, каузи и идеи;
- Независимост (т.е. съществуване извън структурите на държавата) и право на самоорганизация;
- Цени се всяко мнение;
- Разчита се на конструктивния диалог;
- Гражданското общество служи за коректив на властта, регулира обществените отношения, икономическите, политическите, социалните и др. процеси;
- Гарантирани от закона са равните права и равните възможности;

С оглед развитие на активни партньорства с гражданското общество, е необходимо да бъдат идентифицирани онези групи, участници, индивиди, които го съставляват. Макар че всички те се явяват активни граждани, е необходимо да се познават техните особености, за да се осъществява правилна комуникация, която да има своя ефект при вземането на решения. Ето някои от групите, от които се състои гражданското общество:

- Неправителствени организации - или организации с нестопанска цел, включително фондации и организации, отдадени на благотворителни каузи;
- Доброволци – индивиди или организирани доброволчески групи;

- Социално-икономически партньори – представителни организации на работодателите и организации на работниците и служителите (синдикати);
- Медии;
- Бизнес – собственици на фирми, производители;
- Автономни общности – например на университети и др.;
- Религиозни общности;
- Лобита и групи за натиск;
- Неформални групи – обединени по различни признаци, интереси, идеи - младежи, пенсионери, преподаватели, писатели, библиотекари др.;
- Независими интелектуалци;
- Индивиди – активни, отговорни граждани, общественици.

Този списък не изчерпва различните специфични групи, които съставляват гражданското общество, тъй като за сформирането им водещо е възникването на различни обществени интереси, които обединяват хората. Формалното или неформално организиране на гражданите е характерно за гражданското общество. Така се появяват по силата на закона неправителствените организации. Съществуват, обаче, и най-различни неформални групи, възникнали заради обща идея, кауза. Те нямат законова основа, а съществуват единствено, за да се постигне каузата, след което се разпадат. При формалното обединяване на граждани има устойчивост във времето, има поредица от общи действия и обща визия какво трябва да се постигне за общественото благополучие.

По отношение партньорството на гражданското общество с областните администрации, такова е възможно както с отделни граждани, така и с формални и неформални обединения. От изброените по-горе групи най-вероятното взаимодействие, което може да осъществят областните администрации е със следните участници:

- Неправителствени организации;
- Социално-икономически партньори;

- Медии;
- Бизнес;
- Отделни индивиди – общественици.

Останалите идентифицирани групи в по-малка степен биха могли да бъдат привлечени **като членове на различните областни съвети**. За сметка на това, те могат да бъдат партньори за реализацията на инициативи и събития – фондациите като партньор за благотворителни каузи, доброволците за извършване на обществено-полезни дейности, автономните общности за подкрепа на конкретни целенасочени идеи, лобистките формирания – за прокарване на закони и т.н.

3. ФОРМИ НА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ НА ОБЛАСТНО НИВО

Проведените по проекта проучвания показаха, че гражданското общество е потенциален участник в процесите по определяне на политиките на областно ниво, но все още се нуждае от натрупване на опит и капацитет. Необходими са усилия и от двете страни. Областните администрации трябва да бъдат по-активни при

привличането на граждани, бизнес, НПО и социално-икономически партньори в процесите по вземане на решения. Гражданското общество трябва да развие своята мотивация да бъде коректив на институциите, да разшири капацитета си за реално участие при вземането на решения. Това ще помогне да се преодолее ограниченото гражданско участие на този етап.

Съществуват различни форми на гражданско участие в реализацията и определянето на политики, като например референдум, подписка, обществен застъпник, участие в съвети и комисии и много други. Голяма част от тях, обаче, са неприложими на областно ниво предвид

ограничените функции и реални правомощия, които имат областните управители. Като цяло областните управители имат координираща роля между териториалните институции на централната власт и са „проводник“ на държавната политика на регионално ниво. Те нямат съществена роля при определянето на политиките. Нямат и самостоятелни законодателни функции. Разработването на политики на областно ниво следва рамката на съответната национална политика. Политиките на областно ниво не са достатъчно финансово обезпечени. Няма осигурен съществен ресурс за реализацията на мерките, които се планират в областните планове и стратегии, тъй като Областните администрации са второстепенен разпоредител с бюджетни средства и разполагат с бюджет, който обезпечава единствено административното съществуване на институциите, но не и дейностите, планирани в стратегическите документи. За разлика от останалите държави от ЕС, в България областните администрации не се явяват самостоятелно второ ниво на управление със собствен бюджет за реализацията на политики с регионален характер, а са координиращ орган между местната и централна власт.

С оглед на това, че областните администрации са с ограничени функции по отношение разработването и реализирането на политики, ограничени са и начините на ефективно взаимодействие с гражданите. В голяма степен осигуряването на гражданско участие за реализацията на областни политики на този етап е формално, предвид факта, че и самите областни политики нямат реалното регионално измерение, а са „адаптирани“ централни политики.

Под гражданско общество, администрациите разбират и припознават главно неправителствения сектор. За целите на този анализ направихме проучване в интернет на изнесената от Областните администрации информация за състава на различните областни съвети и комисии. Прегледаната информация от уеб-страниците на институциите показва, че гражданите и бизнеса са почти изключени от участие, освен като членове на такива организации.

Овластяването на гражданите и превръщането им от заинтересована страна и бенефициент на резултатите от политиките във фактор, който повлиява тяхното формиране е може би най-трудно при групата на отделните индивиди. Докато при останалите групи има

обединяване по определен признак, мисия, идея, която е известна на общността, при отделните индивиди съществува определена анонимност – тя създава информационна бариера, за чието преодоляване е необходимо повече време за опознаване на силните страни и сферите на интерес, в които може да се зароди партньорството. Привличането на отделни граждани/индивиди за участие в областните съвети е изключително рядко и само в качеството им на експерти с доказани компетенции в сферата на съвета.

По отношение на бизнеса, администрациите също предпочитат да си партнират с бизнес сдружения, а не с конкретни фирми, тъй като могат да бъдат обвинени в корупционни практики и предоставяне на конкурентни предимства на определени фирми. За администрациите гражданско участие на областно ниво е много по-сигурно, когато е институционализирано или поне организирано, т.е. под формата на сътрудничество с неправителствени организации и формални/неформални сдружения. С тях областните администрации партнират в по-голяма степен, отколкото с отделни граждани. Освен по-сигурно и доста по-лесно за идентифициране е потенциалното сътрудничество с НПО, отколкото с отделни активни граждани.

3.1. ОБЛАСТНИ СЪВЕТИ И КОМИСИИ

Областните съвети и комисии са най-разпространената форма на гражданско участие при изпълнението и мониторинга на политики на областно ниво. Това става ясно от проведеното по проекта анкетиране сред администрациите. То се

налага до голяма степен и от законодателството, тъй като част от

областните съвети и комисии са регламентирани по закон и областните администрации са задължени да ги създадат. Ето защо всички (100%) анкетираните администрации имат следните работещи съвети и комисии:

- Областен съвет за развитие
- Областна комисия „Военни паметници“
- Областен съвет по сигурността
- Областен съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси
- Областна комисия по безопасност на движението по пътищата.
- Областен съвет за намаляване риска от бедствия

Областният съвет за развитие е регламентиран в Закона за регионалното развитие, Областната комисия „Военни паметници“ – в Закона за военните паметници, Областен съвет по сигурността – в Закон за въоръжените сили на Република България, Областен съвет за намаляване риска от бедствия – в Закона за защита при бедствия, Областна комисия по безопасност на движението по пътищата – в Закона за движение по пътищата. От направеното проучване се налага изводът, че Областните администрации спазват стриктно законовата и подзаконовата нормативна рамка, когато е регламентирано какви областни съвети да бъдат създадени за координацията на политики на областно ниво. Изпълнили са законовите си задължения за създаване на конкретни областни съвети и комисии. Част от администрациите са иницирали сами създаването на различни областни съвети и комисии, въз основа на възникнала необходимост. Такива примери са: Областен съвет за превенция на домашното насилие, Областен съвет за енергийна ефективност, Постоянна експертна комисия по архиви, Областна комисия за изменение на землищни граници, Областен кризисен щаб по здравеопазване и мн. др.

Тук обаче трябва да си зададем два въпроса:

---

1. До колко е осигурено участието на граждани, НПО, бизнес, социално-икономически партньори в създадените вече областни съвети и комисии?

2. До каква степен това участие е ефективно и допринася за вземането на ефективни решения в полза на общността?

По отношение на първия въпрос, се оказва, че все още в голяма част от областните съвети и комисии не участват граждани, представители на НПО сектора, бизнеса или казано накратко гражданското участие при определяне политиките на областно ниво е слабо застъпено. Макар че създаването на някои от областните съвети и комисии са регламентирани в закона, прави впечатление, че не винаги закона урежда и участието на граждани и граждански организации в тях. Такъв например е случаят с областните съвети по сигурността. Чл. 44 (2) от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България гласи, че областните съвети по сигурност се състоят от председател - областния управител, и членове - заместник областните управители, директорите на дирекции в областната администрация, директора на областната дирекция на Министерството на вътрешните работи, директора на териториалната дирекция на Държавна агенция "Национална сигурност", ръководителя на териториалната структура на Централното военно окръжие, ръководителя на териториалното звено на Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" на Министерството на вътрешните работи, директора на центъра за спешна медицинска помощ, началника на звеното по отбранително-мобилизационна подготовка в областната администрация и представители на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт. Естеството на съвета, свързано с националните интереси и обсъждането на чувствителна информация, не предполагат активното участие на граждани в него.

Това показва, че някои от областните съвети и комисии имат фиксиран състав, определен от закона, който обаче също не включва представителите на гражданския сектор.

Направеното по проекта проучване показва, че участието на бизнеса в областни съвети и комисии е по-слабо, в сравнение с това на НПО сектора. Най-голямо е участието на бизнеса в Областен съвет за

развитие, като тук респондентите са имали предвид отново законово регламентираното участие на работодателските организации. Областен съвет по условия на труд и областна транспортна комисия също включват по-често представители на бизнеса.

В чл. 2 от Кодекса на труда е регламентирано, че Държавата регулира трудовите и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения и въпросите на жизненото равнище **след консултации и диалог с работниците, служителите, работодателите и техните организации в дух на сътрудничество, взаимни отстъпки и зачитане на интересите на всяка от страните.** За целта се насърчава социалния диалог и сътрудничеството **със синдикалните организации и организациите на работодателите.** Сътрудничеството и консултациите по отрасли, браншове, области и общини се осъществяват от отраслови, браншови, областни и общински съвети за тристранно сътрудничество. Социално-икономическите партньори участват в областните съвети и комисии като представляват интересите на работодателите и работниците. За бъде за обявена за представителна на национално равнище една организация на работниците и служителите или на работодателите, тя трябва да покрива определени критерии. За представителна организация на работниците и служителите се признава организация, която е юридическо лице най-малко три години преди подаването на искането за признаване на представителност, има най-малко 50 хиляди членове и местни органи в повече от една четвърт от общините в страната, както и национален ръководен орган. Друго изискване е да има организации на работниците и служителите в повече от една четвърт от дейностите, определени с код до втори знак от Класификацията на икономическите дейности, утвърдена от Националния статистически институт, с членуващи не по-малко от 5 на сто от заетите лица във всяка икономическа дейност или най-малко 50 организации с не по-малко от 5 членове във всяка икономическа дейност.

Още по-големи са изискванията за признаване на организация за представителна организация на работодателите на национално равнище. Според Кодекса на труда организацията трябва:

1. (обявена за противоконституционна с РКС № 7 от 2012 г. - ДВ, бр. 49 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 8 от 2016 г., в сила от 29.01.2016 г.) има най-малко:

а) 1500 членове и общо не по-малко от 50 000 работници и служители във всички членове на работодателската организация, или

б) 100 000 работници и служители, наети по трудов договор, във всички членове на работодателската организация;

2. да има организации на работодателите в повече от една четвърт от дейностите, определени с код до втори знак от Класификацията на икономическите дейности, утвърдена от Националния статистически институт, с не по-малко от 5 на сто от осигурените по трудов договор лица във всяка икономическа дейност или 10 членове във всяка икономическа дейност;

3. да има местни органи в повече от една четвърт от общините в страната и национален ръководен орган;

4. да има качество на юридическо лице, придобито по реда на чл. 49, ал. 1 най-малко три години преди подаване на искането за признаване на представителност;

Министерският съвет по своя инициатива може да извършва проверка за наличието на критериите за представителност на всяка от организациите на работниците и служителите и на работодателите.

През август 2022г. бяха обявени представителните организации на работодателите и на работниците и служителите за следващите 4 години. Представителните организации на работодателите на национално равнище са:

- Асоциация на индустриалния капитал в България
- Българска стопанска камара
- Българска търговско-промишлена палата
- Съюз за стопанска инициатива
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България

Представителни организации на работниците и служителите на национално равнище са:

- Конфедерация на независимите синдикати в България
- Конфедерация на труда „Подкрепа“

На областно ниво социалното партньорство се осъществява чрез областните представителства/структури на национално представените работодателски организации и синдикатите, които се определят с решения на Министерски съвет за срок от 4 години.

По отношение организациите на работодателите и синдикатите според проведеното по проекта проучване най-застъпено е участието им в Областен съвет за развитие, Областен съвет за тристранно сътрудничество и Областен съвет по условия на труд. Разпределението е както следва:

- Областен съвет за развитие – 91,3%
- Областен съвет за тристранно сътрудничество – 60,9%
- Областен съвет по условия на труд – 60,9%
- Областен съвет за хората с увреждания – 47,8%
- Областен съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси – 39,1%
- Областен съвет по образование, наука, младежки дейности, култура и спорт – 17,4%
- Областен съвет за намаляване риска от бедствия – 17,4%

Тъй като организациите на работодателите и синдикатите са специфичен вид обединения на гражданите, чието съществуване е също законово регламентирано, сътрудничеството с тях е улеснено и по-работещо. Те разполагат с представителства на регионално ниво, които дават „местния“ облик, разпознаваеми са, предпочитани за сътрудничество от администрациите, които виждат в тях доверен партньор. Съществуването на тази структури е устойчиво във времето и взаимоотношенията с централната, областната и местната администрация имат своята история и развитие.

Областните съвети за развитие вземат принципни решения за развитието на териториите на ниво област и предвид тяхното

значение участието на граждани, НПО, бизнес и СИП е особено важно. Чл. 44 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие казва, че членове на областния съвет за развитие са кметовете на общините в областта, по един представител на общинския съвет на всяка община, делегирани представители на областните структури на представителните организации на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище. В допълнение по покана на председателя на областния съвет за развитие на заседанията на съвета могат да присъстват и да участват в обсъжданията с право на съвещателен глас физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на областта. Законът дава право на участие на граждани, НПО и бизнес, но не като редовни членове, а по-скоро като наблюдатели и консултанти на процеса по формиране на политики.

Областните съвети за хората с увреждания по закон предвиждат участието на неправителствени организации на хората с увреждания.

Според отговорите от проучването, проведено по проекта с целева група администрации, с най-голяма ефективност на работата е Областната комисия по безопасност на движението по пътищата. На второ място респондентите са определили Областен съвет за намаляване риска от бедствия и Областна транспортна комисия със 76%. По-нататък следват епизоотична комисия – 72% и Областен съвет по сигурността – 68%. Нека анализираме какво е участието на граждани, бизнес и НПО в едни от най-ефективните съвети. Резултатите показват следното:

- Областна комисия по безопасност на движението по пътищата – има представител на НПО сектора, Съюз на българските автомобилисти и Областен съвет на БЧК;
- Областен съвет за намаляване риска от бедствия – в него членуват главно институции и представители на местни власти. Единствен представител на гражданския сектор е Областен съвет на БЧК;
- Областна транспортна комисия - има представител на НПО сектора, Национално сдружение на автобусните превозвачи в България;

- Епизоотична комисия – осигурено е много добро присъствие на гражданския сектор – включени на специалисти от различни ловно-рибарски дружества и Български ветеринарен съюз
- Областен съвет по сигурността - в него членуват само институции и представители на местни власти. Няма членове от НПО и бизнес

Областният съвет за тристранно сътрудничество, чиято роля е да дава гласност на проблеми и политики, по които да дискутират администрации, синдикати и работодатели, се оказва, че не е особено ефективен според респондентите.

Това налага изводът, че участието на граждани, НПО и бизнес не е определящо за ефективността на областния съвет/комисия. Но те могат да допринесат със своя експертен опит, с алтернативна гледна точка.

Областните администрации трябва да идентифицират и класифицират по компетентност различните НПО от своята територия, да потърсят контакт с тях и да обсъдят конкретни конкретни форми на сътрудничество, включително членство в областните съвети и комисии.

При избора на членове за съветите от гражданската „квота“, администрациите трябва да съблюдават някои важни правила, за да осигурят публична и прозрачна процедура:

- Трябва да има ясни правила за подбор на членове от НПО сектора, граждани или бизнес.
- Да се търси тясна специализация на членовете в даден съвет и комисия, пряко отношение и ясна връзка със същността на съвета/комисията
- Добре е да бъде обявена публична покана към граждани, НПО и бизнес за избор на членове на Съвета;
- Да се даде възможност да бъдат номинирани граждани, НПО и бизнес – по този начин ще се постигне високо публично доверие, ще се търси обратна връзка от номиниращите;

- Би могло също така да се осъществи избор на кандидатите чрез гласуване

Само по себе си включването на граждани, бизнес, НПО и социало-икономически партньори не носи полза, ако участниците не са мотивирани и компетентни. Тук стои въпросът не просто за осигуряване на гражданско участие, а за осигуряване на ефективно участие. Ефективност се отчита тогава, когато гражданското участие (действия и инициативи на граждани, граждански групи и организации) води до промяна в политиките и влияе върху управленските решения на различните нива.

В рамките на проведеното проучване с целева група граждани, НПО и бизнес, едва 20,6% от участниците в анкетирването смятат, че има достатъчно активни граждански структури, които да вземат участие в реализацията на политики, а 28,4% са посочили, че има активен бизнес. Това показва, че има относително слабо доверие във възможностите на гражданския сектор като участник и регулатор при вземането на решения на областно ниво. 78% от анкетираните нямат опит като членове на консултативни органи на областно ниво. **Генералният извод, който се налага от проведеното анкетирание с гражданите, е, че гражданското общество няма голям опит, готовност и нагласа за участие в процесите по реализация на политики.** Това се дължи най-вече на липсата на компетенции и достатъчно опит. Друга причина е съществуващият скептицизъм по отношение на гражданското включване – голяма част от хората са разочаровани от политическата реалност и смятат, че усилията им в посока промяна на политики биха били напразни. Политическата криза в България през последните две години, неспособността за съставяне на правителство и липсата на устойчивост на българския парламент и институции, доведе до още по-голям скептицизъм сред гражданското общество. Това се потвърди и от поредната ниска избирателна активност на последните избори за

народни представители. Отливът на интерес у гражданите към случващото се, води и до стагнация в активността на НПО сектора, бизнеса и социално-икономическите партньори. От друга страна, пандемията от Ковид 19 беше мотив за обединение на политици и граждани в посока запазване здравето и благосъстоянието на цялото общество. Тя бе причината да се развие много успешно доброволството и гражданите да намерят своето място редом до политиците в една битка за съхраняване на човешкия живот. Станахме свидетели на мащабно гражданско участие. **Всичко това идва да покаже, че зад всяко гражданско участие стои силен и осъзнат мотив.** За съжаление, областните съвети и комисии на този етап от своето развитие не дават ясен и смислен мотив за гражданско участие, тъй като на повечето от тях не се вземат решения, които пряко касаят ежедневието на гражданите. Областните съвети и комисии са съществителни органи и имат главно координираща роля, което определя и по-нисък принос на гражданското включане. Това се потвърждава и от резултатите от проучването по проекта. Като средна определят активността в областните съвети и комисии и приноса на трите групи от гражданското общество: граждани и НПО, бизнес, социално-икономически партньори. 16% смятат, че гражданите и НПО не са активни и имат формално участие в съветите и комисиите. Още по-висок е процентът на отговорилите, че участието на бизнеса е формално – 20,8%. Едва 12% от анкетираните са отговорили, че гражданите и НПО имат много висок принос за дейността на областните съвети и вземат активно и ангажирано участие. От трите целеви групи – граждани/НПО, бизнес и социално икономически партньори – социално-икономическите партньори имат подчертано среден принос и средна активност в областните съвети и комисии според 76% от отговорилите.

В проучването бе засегнат и въпроса от какво зависи ефективността на областните съвети и комисии. Изследвани бяха най-важните фактори за успешната им работа. В анкетите могат да се открият няколко групи отговори, които съдържат предпоставките как да се подобри ефективността на работата на областните съвети и комисии:

- 1) Административни и законодателни промени, свързани с увеличаване на правомощията на областните

администрации по секторните политики /увеличаване на функциите им/. Това е най-консервативното условие, което трудно би претърпяло промяна, въпреки че става все по-наложително предвид развитието в обществото. Нужна е промяна в правомощията на областните управители (от координация на политики към реализация на политики – само и единствено тогава гражданите също ще могат да влияят реално на политиките на областно ниво). Реалното делегиране на правомощията ще доведе до по-ясно разпределяне на отговорностите, а оттук и до желанието на самите областни администрации да споделят реални отговорности с гражданите. Децентрализацията и разширяването на правомощията на областните управители ще допринесе за осмисляне ролята на областните съвети и комисии, а това от своя страна ще направи необходимо участието на гражданите, НПО сектора, бизнеса и социално-икономическите партньори в тях. При настъпването на такива промени неизбежно ще се повиши ангажираността на членовете на областните съвети и комисии.

- 2) Предоставяне на финансов ресурс/бюджет/финансова обезпеченост на политиките – осигуряването на финансов ресурс до голяма степен е свързано с увеличаването на правомощията на областните управители и функциите, които изпълняват областните администрации. Логично е наред с увеличаване на правомощията на областните управители, да има и финансова обезпеченост за решаване на проблемите, които се обсъждат на областните съвети и комисии. От първостепенно значение е осигуряването на необходимото финансиране за реализация на мерки, заложи в стратегическите документи на областно ниво. Това вече ще има своя реален принос в политиките за развитие на съответната област. Като компромисен вариант е възможно предоставянето на относителна финансова самостоятелност на административните области за

реализация на политики с подчертано регионален характер. Разпределянето на финансиране с участието на гражданите и концентрирането му в съществени и значими за обществото дейности по регионалните политики би насърчило гражданската активност.

- 3) По-голяма ангажираност на граждани, НПО, бизнес, СИП/по-добра комуникация/наличие на експерти – за да е ефективна работата на областните съвети, от основно значение е неговите членове да бъдат активни, дейни, компетентни, ангажирани. От съществено значение е администрациите да привлекат за свои партньори граждани, които имат нужните знания и компетенции, запознати са с потенциала и приоритетите за развитие в региона, които са ангажирани и отговорни, имат желание за сътрудничество, идеи и с тях може да се осъществи пълноценна комуникация. Споделянето на мнения, адекватността на предложенията, готовността да се обсъжда, обединяването около решения в полза на общността са само част от принципите на ефективно функциониране на областните съвети. Тук идва и вторият проблем – преодоляването на проблеми, които намаляват гражданското участие. Сред тях най-големият е липсата на достатъчно капацитет и компетентност – както става ясно от проучването с целеви групи граждани, НПО и бизнес. Според събраните отговори в анкетирването се открояват два най-удачни начина за изграждане на капацитет – чрез пряко участие и чрез обучения, като по-ефективно е прякото участие. 81,2% от респондентите са преценили, че най-голям опит се изгражда чрез пряко участие в реализацията на инициативи в партньорство с администрациите. На следващо място са посочили специализираните обучения като начин за развитие на капацитет.

3.2. РАБОТНИ ГРУПИ

Друга форма на гражданско включване при реализацията на областни политики са работните групи. 53,9% от участниците в проучването по проекта с целева група НПО, граждани, бизнес, СИП посочват като ефективна форма на гражданско включване участието в работни групи, които разработват стратегически документи. Това е втората най-предпочитана форма за взаимодействие с институциите след гражданските инициативи.

Резултатите от направеното по проекта проучване показаха, че е висок процентът на областните администрации, които използват работните групи като начин за гражданско участие и ги предпочитат като метод за гражданско включване – 75%.

На областно ниво работните групи се сформират със заповед на Областен управител с цел извършване на конкретна задача. Задачите могат да бъдат свързани с разработването на стратегически документи, извършване на проверки и сигнали. Те са особено подходящ начин за осигуряване участието на гражданите, макар и в по-краткотраен план, до завършване на определената задача.

В работните групи най-често участват експерти от различни публични администрации, а в най-добрите случаи са привлечени и граждани, сдружения, бизнес и социално-икономически партньори. Преди сформирането на работната група, Областните управители изискват ръководителите на конкретните териториални администрации и кметовете да посочат свои представители, които ще участват. С други думи, в работната група не вземат участие вземащите решения, а експерти, които притежават определени знания и умения за постигане на конкретен резултат. Работната група изготвя становище или документ, но работата ѝ приключва с това да го предостави на

компетентния орган, който взема последващото решение и съответно утвърждава документа.

Секретар на работните групи, създадени със заповед на Областен управител, е експерт от съответната Областна администрация. В някои случаи работните групи се председателстват от заместник областен управител или главен секретар.

Един от добрите примери за вид работна група са звената за мониторинг и оценка, които бяха създадени в предходните два планови периода към Областните администрации и чиято цел бе да наблюдават изпълнението на Областните стратегии за развитие на социалните услуги. Те на практика представляваха вид междуведомствена група, натоварена с определена задача. За съжаление звената за мониторинг нямаха правомощия да налагат предписания или административни наказания. Подобен вид работна група би могъл да доведе до реално овластяване на гражданите. Те са добър пример за взаимодействие между администрации, граждански сектор и социално-икономически партньори, обединени от каузи в подкрепа развитието на адекватни социални услуги в общността. Факт е, че в общините се създават много повече на брой работни групи отколкото в областните администрации, тъй като общините извършват много повече видове дейности, за които разполагат и с бюджет.

Проучвания в интернет показаха какви видове работни групи могат да съществуват на общинско, областно и национално ниво. По-надолу са обобщени някои от тях:

1. Работна група за разработване и одобрение на плановете за интегрирано развитие на общините (ПИРО) – Този вид работна група се създава към общините. При изготвянето на ПИРО за периода 2021-2027 общините създаваха работни групи. От страна на НПО сектора в тях участваха представители на Камара на строителите, Съюз на архитектите в България, Камара на инженерите в инвестиционното проектиране, Синдикатите и др. Очаква се подобни работни групи да участват и да подпомагат разработването на концепциите за интегрирани териториални инвестиции, както и да извършват периодичен мониторинг относно изпълнението на целите на

ПИРО. Работни групи с участието на представители за гражданския сектор и бизнеса могат и трябва да бъдат създавани, за да оказват подкрепа при изпълнението на конкретни цели от плановете за интегрирано развитие на общините.

2. Работни групи за информационни и комуникационни технологии (ИКТ): Тези групи се създават за разработване и прилагане на ИКТ решения в публичния сектор. В някои от тях участват и ИТ експерти от областните администрации. Създават се най-вече на национално ниво, за да се осъществява напредък по целите, свързани с електронната администрация. Те включват представители на администрацията, ИТ специалисти и представители на гражданското общество, които работят заедно за подобряване на достъпността на електронните услуги, цифровата грамотност и ефективното използване на технологиите.
3. Консултативни работни групи: обединяват представители на гражданското общество и представители на администрацията, с цел обсъждане на конкретни въпроси и вземане на решения. Тези групи осигуряват платформа за диалог, обмен на мнения и предложения, които се използват за формулиране на политики и вземане на решения.
4. Работни групи за проекти: временни групи, създадени за работа по конкретни проекти или инициативи. Те включват представители от гражданското общество и администрацията, които работят заедно за разработване и реализация на проектни дейности. Тези работни групи са отговорни за планиране, координация и следене на напредъка на проектите.
5. Работни групи за законодателство: В случай на разработване на ново законодателство или промени в съществуващото, може да бъдат създадени работни групи, които обединяват представители на гражданското общество, правната общност и администрацията. Тези групи си сътрудничат за анализ, дискусия и формулиране на предложения за подобряване на законодателството. Най-често се създават на национално ниво, но в по-редки случаи могат да се осъществят законодателни

инициативи чрез работни групи на местно или областно ниво, които комуникират с областния управител или народните представители от региона.

6. Експертни комисии: Това са групи от експерти, които се създават с цел консултиране на администрацията по специфични въпроси или проблеми. Експертните комисии могат да се състоят от представители на академичната общност, неправителствени организации, бизнес сектора и други заинтересовани страни. Те предоставят експертни съвети и препоръки на администрацията, които могат да бъдат използвани при формулиране на политики и приемане на решения.
6. Работни групи за проследяване на реализацията: Подобно на вече цитираните звена за мониторинг и оценка на стратегиите за социални услуги, могат да бъдат създадени и други групи, които да наблюдават, проследяват, отчитат и оценяват реализацията на проекти, стратегии или политики. Те включват представители на администрацията и гражданското общество, които работят заедно за наблюдение на напредъка и постигането на поставените цели. За съжаление на създадените мониторингови групи на областно ниво нямат функции да издават предписания, препоръки или да санкционират.
7. Работни групи за политики и стратегии: за обсъждане, разработване и преразглеждане на политики, стратегии и дългосрочни планове. Те включват представители на гражданското общество, експерти и представители на администрацията, които работят заедно за формулиране на политически насоки и стратегии. В много администрации, включително и в част от областните се практикува възлагането на разработването на стратегически документи на външни изпълнители, като в много случаи изготвените стратегии, планове и програми си приличат и не отчитат реално териториалните особености. Именно затова е препоръчително стратегическите документи на общинско и областно ниво да бъдат разработени от работни групи с местни експерти, включва представители на НПО сектора и СИП.

Следващите няколко вида работни групи са тематични и са пример за обединяване на експерти в дадена сфера:

8. Работни групи за устойчиво развитие: Те включват представители на различни сектори - публичен, частен и граждански - които работят заедно за определените и приоритети, въвеждане на екологосъобразни практики и създаване на устойчиви модели на развитие.
9. Работни групи за социално включване: Тези групи се фокусират върху социалното включване и подобряване на условията на живот на уязвими групи в обществото. Те включват представители на социални институции, неправителствени организации и граждански активисти, които работят заедно за разработване и изпълнение на програми и мерки за социално подпомагане и интеграция.
10. Работни групи за култура и туризъм: с фокус върху развитието на културния сектор и туризма в дадена област или регион. Те включват представители на културни институции, туристически организации и местни общности, които работят заедно за насърчаване на културното наследство, туристическата привлекателност и устойчивото развитие на туризма.

3.3. ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ

51% от участниците в проучването по проекта с целева група граждани, НПО, бизнес посочват участието в обществени обсъждания като предпочитана форма при взаимодействието с администрациите. Това нарежда обществените

обсъждания на трето място, с което изпреварват областните съвети и комисии като ефективен начин за партньорство.

Общественото обсъждане несъмнено е един от начините за участие на гражданите в държавната власт. За да се гарантира това право са приети промени в Правилника за организацията и дейността на 46-ото Народно събрание. В него е предвидено задължително провеждане на обществено обсъждане на законопроектите преди да бъдат разгледани от комисиите на първо четене. Във връзка с участието на гражданите на местно ниво, в правилниците за организацията и дейността на отделните общински съвети е регламентиран достъпът на граждани и граждански организации до заседанията на комисиите, като тази възможност е предвидена в чл. 28 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА).

Какви са възможностите на областно ниво?

33,3% от областните администрации провеждат обществени обсъждания и разчитат на тях като форма на гражданско участие – това става ясно от проведеното по проекта проучване с целева група областни администрации. За да изследваме как се случва това на практика, проведехме допълнителни документални проучвания в интернет. Резултатите са представени малко по-надолу.

Порталът за обществени консултации www.strategy.bg е един от механизмите за активно участие на гражданите при вземането на решения. На портала се публикуват проектите на нормативни и стратегически документи за обществено обсъждане преди тяхното финално приемане. Областните администрации, както и останалите институции, имат децентрализиран достъп до портала и също могат да публикуват своите стратегически и планови документи преди приемането и/или утвърждаването им. Порталът дава възможност на гражданите и изобщо всички заинтересовани страни да получат предварителна информация за планирани цели, дейности и мерки в стратегиите, изготвени от Областните администрации и да дадат предложения за усъвършенстването им. Порталът за обществени консултации е създаден в резултат на участието на България в международната инициатива „Партньорство за открито управление“. България участва в инициативата от 2012г., чиято цел е да бъдат постигнати конкретни ангажименти от страна на правителствата за

насърчаване на прозрачността, овластяването на гражданите, борбата с корупцията чрез използването на новите технологии и укрепване на управлението. Страните участници в инициативата изготвят национални планове с конкретни ангажименти за открито управление. Във времето България е приела 4 плана и временно е имала статус „неактивен“, поради забавяне приемането на 4 план.

Приемането на четвъртия национален план за участието на България в глобалната инициатива „Партньорство за открито управление“ гарантира продължаването на предприетите действия за развитието на откритото управление чрез изпълнение на мерките заложи в Плана. Една от основните тематични области на Плана е „Гражданското участие“. Сред одобрените мерки са създаване на Концептуална рамка за открито управление, изработване на предложения за промени в Закона за прякото гражданско участие в държавната власт и местното самоуправление, подобряване на режима на доброволчеството, засилване на участието на гражданските организации в решаването на спорове между потребители и търговци по повод на постъпили в Комисията за защита на потребителите жалби.

Както вече подчертахме, възможностите, които предоставя порталът за обществени консултации www.strategy.bg, са изключително добри за първоначалната цел, за която той е създаден. Направихме проверка на съдържанието и най-вече активността на Областните администрации в портала. Раздел „Обществени консултации“ дава възможност за търсене на областни и общински документи, които са качени за обществено обсъждане. Проверката показва, че в този раздел само Областна администрация – Габрово е качила за обществено обсъждане през 2018г. Проект на Актуализиран документ за изпълнение на Областната стратегия за развитие на област Габрово 2014 -2020 година. Не само Областните администрации, а и общините не използват активно портала. Малко на брой са тези общини, които качват за предварително съгласуване с обществеността проекти на наредби, правилници и др. преди те да бъдат одобрени от Общинските съвети. Само няколко са общините, публикували новите си Планове за интегрирано развитие за настоящия период. Прегледът на уеб-страниците на Областните администрации показва, че на тях няма обособени раздели с

възможност за обществени обсъждания. Някои администрации са публикували възможността за обществена консултация по даден проект в разделите за новини на своите уеб-страници. Например Областна администрация Хасково е публикувала Проекта на Областната програма за намаляване на риска от бедствия в раздел „актуално“. Тези практики са добри, но качването на цялата информация на едно място и то с определена цел (каквото е замисълът на порталът за обществени консултации www.strategy.bg) изгражда трайни нагласи у гражданите, които са активни и биха прегледали дадено съдържание. Насърчаването използването на портала от гражданите, но също и от институциите, трябва да бъде непрекъснат процес до момента, в който той се утвърди и наложи като основното най-изчерпателно и надеждно място за обществени обсъждания.

Прегледът на информацията в раздел „Стратегически документи“ на портала за обществени консултации www.strategy.bg също показва, че тя е непълна и неактуална. Качените стратегически и планови документи на областните администрации касаят минали периоди, главно до 2020г. Единственият публикуван актуален стратегически документ е Областната Програма за енергийна ефективност на област Ловеч за периода 2021-2030 г. Вероятно това се дължи на факта, че документът е дългосрочен и периодът на действие още не е изтекъл. Напълването на раздела „Стратегически документи“ със съдържание се осъществи при създаването на портала. И да е имало някаква ангажираност от страна на областните администрации по актуализиране на съдържанието, тя е била кампания и по инициатива на Министерски съвет. Всичко това идва отново да покаже, че липсва инициативност от страна и на самите администрации да дадат още по-пълна прозрачност на своите политики. Да, цялата информация за стратегическите документи на областно ниво е налична по отделните уеб-страници на администрациите, но смисълът на портала за обществени консултации www.strategy.bg е той да бъде отправна точка за активното гражданство, база-данни с цялата необходима информация за обществени обсъждания относно политиките, които провеждат Областните администрации, а и останалите институции.

Една форма на гражданско участие, близка до обществените обсъждания, е обществения форум. Той е вид модерирана дискусия, която се използва в западноевропейските страни. В България навлиза в началото на 21 век по проект на Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество, но са малко общините, които я използват и до днес. Троян е една от пилотните общини, в които общественият форум се реализира повече от 20 години и е ефективен начин местни власти и обществеността да дискутират определени въпроси от публичен интерес. Не е пречка обществените форуми да се приложат и на областно ниво с оглед на това да се обсъждат например проекти с надобщинско значение. Като участници могат да бъдат привлечени отново местни власти, териториални структури като РУО, РЗИ, РДСП, ОДМВР, неправителствени организации, бизнес, образователни и културни институции, активни граждани и др. Те се разпределят по тематични работни маси в зависимост от интересите и обществената им принадлежност. Сесиите се водят от независим модератор. Участниците обсъждат технологията на форума, приемат формуляр и критерии за оценка на проектите предложения. Процесът по оценка е публичен, прозрачен и включва най-активните и общественно ангажирани организации и граждани. Проектите се представят пред участниците в рамките на 3 минути. Всяка работна маса ги обсъжда и оценява с консенсус.

3.4. ГРАЖДАНСКИ ИНИЦИАТИВИ

За нуждите на настоящия анализ под гражданска инициатива разбираме всяка стартирала реализация на идея на гражданското общество, свързана с положителна промяна.

Едва 29,2% от областните администрации насърчават граждански инициативи, според направеното по проекта проучване. Администрациите все още не

гледат на гражданското общество като на партньор. Придържат се към задължителния характер на гражданското участие, когато то е законово регламентирано, но само 1/3 от областните администрации подкрепят инициативи на гражданския сектор.

Най-често гражданските инициативи се реализират в рамките на проекти и са инспирирани от вече съществуващи добри практики. Доста такива бяха проучени в рамките на настоящия проект и прегледът на събраните практики показва, че има множество добри примери от България и чужбина, които могат да бъдат мултиплицирани и прилагани.

Пример за гражданска инициатива, която може да допринесе реално за подобряване предоставянето на услуги от страна на областните администрации е „проиграване“ на реални ситуации по предоставяне на услуги с различни групи граждани и получаване на обратна връзка за обслужването. Гражданите могат да помогнат на администрациите да бъдат по-достъпни и разбираеми в комуникацията си. По примера на добрата практика от Ротердам, където са проведени различни експерименти за комуникация на институциите с активното гражданство, биха могли да се наложат модели за подобни комуникационни канали и в България. Стремехът е към опростена комуникация с гражданите, използване на повече картинки, привличане на обратна връзка, както и даване на идеи за подобряване на процесите по предоставяне на услуги. Целта е гражданите сами да зададат ясни очаквания за това какво се очаква от обслужването на потребители на административни услуги.

За да има реално подобряване на процеса по предоставяне на административни услуги за гражданите, от решаващо значение е да се осигури съответствие между възможностите на администрацията и очакванията на потребителите.

Една от често срещаните причини за недоволство от страна на гражданите – дългото чакане за услуги. Чрез установяване на стандарти за обслужване и прозрачност с клиентите около предполагаемото време за изчакване, гражданите могат да вземат по-добре информирани решения относно това как, къде и кога да търсят конкретна услуга или помощ. При предоставянето на административни услуги определянето на очакванията за обслужване

на гражданите трябва да включва и организационни разговори относно резултатите, които касаят клиента. При непрекъснатата комуникация и висока степен на информираност за очакваните резултати, ще се подобри обслужването за гражданите. По-доброто разбиране на това къде се срещат очакванията на гражданите и организациите позволява на служителите да комуникират по-ефективно както с външни, така и с вътрешни заинтересовани страни. Необходимо е да се правят проучвания и редовно да се търси обратна връзка по отношение процесите на предоставяне на услуги. В това гражданите биха могли да участват редовно. На този етап в областните администрации в България не е била предлагана и осъществявана подобна инициатива, а тя би могла да бъде пример за реално партньорство с добри резултати и за двете страни.

По-надолу са събрани различни идеи и предложения за граждански инициативи:

- Инициативи за защита на околната среда: Гражданска инициатива, насочена към опазване на биоразнообразието, природата, екопътеките и др. Различни еко-инициативи: насочени към подобряване на системата за управление на отпадъците в областта. Може да включва информационни кампании, събиране на рециклируеми материали, издаване на брошури и др.
- Инициативи, които се фокусират върху подобряването на инфраструктурата в областта. Това може да включва ремонт и поддръжка на съществуващи инфраструктурни обекти, като мостове, пътеки, чешми, паметници.
- Инициативи за подкрепа на местното предприемачество: предоставяне на стимули, обучение и консултации, осигуряване на инкубатори или създаване на събития и пазари за продукти и услуги на местните предприятия.
- Граждански инициативи, които целят подобряване на транспортната система в областта, разширяване на обществения транспорт, изграждане на велосипедни ленти и алеи и подобряване на условията за пешеходците. В

правомощията на Областният управител е утвърждаването на транспортната схема.

- Инициативи за укрепване на общността: организиране на събития, фестивали и културни активности, както и създаване на места за срещи и обмен на опит и идеи.
- Инициатива за подобряване на местните паркове: Общностна група в сътрудничество с областната администрация и общината може да започнат инициативи за обновяване на местните паркове чрез изграждане на нови детски площадки, обновяване на пътеки, поставяне на нови пейки и създаване на зелени пространства за отдих.
- Инициатива за почистване на обществени места - Областната администрация може да предостави логистична подкрепа за изпълнението на инициативата.
- Гражданска инициатива за подобряването на здравните услуги и достъпа до тях в областта - организиране на безплатни прегледи, информационни кампании за здравословен начин на живот или насърчаване на сътрудничество между местните лекари и общността.
- Инициатива за подкрепа на малките предприятия: чрез организиране на пазарни и изложбени събития, предоставяне на финансови и консултантски ресурси, обучение и менторство за предприемачи, както и насърчаване на сътрудничеството между местните предприятия.
- Инициатива за подобряване на инфраструктурата за велосипедисти: Гражданска група може да започне инициатива, насочена към изграждане на нови велосипедни алеи, поставяне на велостанции и създаване на условия за по-безопасно и удобно пътуване с велосипед в областта. Областната администрация може да подкрепи инициативата, осигурявайки сътрудничество с местните органи.
- Подобряване на социализацията за възрастните хора: създаване на програми за здравеопазване и социална подкрепа, организиране на събития и програми за включване

на възрастните хора в общността и насърчаване и признание за техния принос.

- Инициатива за развитие на туризма и културата: може да се фокусира върху привличането на туристи в областта чрез организиране на туристически маршрути, културни събития, фестивали и изложби. Областната администрация може да подкрепи инициативата чрез маркетингова подкрепа и сътрудничество с туристическите агенции и местните бизнеси.
- Гражданска инициатива, насочена към устойчиво развитие на туризма: предоставяне на подкрепа и съдействие за местни предприемачи в туристическия сектор, насърчаване на екологични практики и подобряване на инфраструктурата, свързана с туризма.

В България вече има доста добри примери по отношение на развитието на гражданското общество. Такова е създаването на Алианс за регионални и граждански инициативи – АРГИ – неправителствена организация за обществена полза, регистрирана през април 2006 г. Централният офис е в гр.София, като има разкрити клонове в пет града в България – Хасково, Благоевград, Видин, Силистра и Ловеч. Сдружението разполага с лиценз от Националната агенция за професионално обучение и образование (НАПОО) за организиране и провеждане на обучения за професионална квалификация за 31 професионални направления в 56 специалности. Сдружението е член на Национален алианс за социална отговорност /НАСО/, в който към момента членуват повече от 400 организации – доставчици на социални услуги. НАСО е част от Европейската Асоциация на доставчиците на услуги за хора с увреждания /EASPD/. НАСО има сериозен опит в разработването на политики чрез прилагане на моделите на т. нар. smart labs и living labs в България в рамките на международни проекти с партньори със сериозен опит в сферата.

АРГИ участва и в Българската Платформа за Международно Развитие /БПМР/, която е мрежова структура на неправителствени организации, работещи в сферата на международното

сътрудничество за развитие. В БПМР членуват 23 организации, работещи по теми, свързани с образование за развитие, здравеопазване, проблеми на социалното включване, околна среда и устойчивост. От 2010 г. БПМР бе приета за член на CONCORD - европейска конфедерация от НПО за подпомагане и развитие, където членуват 18 международни мрежи и 25 национални асоциации в държавите членки на ЕС и представляват повече от 1600 европейски неправителствени организации в европейските институции.

Тенденциите в гражданското общество са насочени към все по-голяма активност и представителност и съответно – желание и възможност за влияние във формирането на политики.

На ниво Европейски съюз също се наблюдава желание за подкрепа на развитието на гражданското общество – пример за това са и програмите Фонд Активни граждани България, Проект „Укрепване ролята на гражданските организации в България за защита и насърчаване на основните европейски права и ценности“ (ProEUvaluesBG) и редица други.

3.5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ситуацията в България относно взаимодействието и партньорството между гражданското общество и областните администрации показва, че вече има натрупан известен опит, който се състои не само в участието на граждани, НПО, бизнес и социално-икономически партньори в областните съвети и комисии, но и в реализацията на множество общи инициативи, проекти, кампании, дейности в обществен интерес. Това е добра основа за надграждане на партньорствата администрации-граждани. Все още, обаче, са твърде малко финансиращите програми, които „събират“ заедно областните администрации и активното гражданство. Без наличието на финансиране и реални правомощия, няма как да се получи наистина добро взаимодействие и то да доведе до реално формиране на политики. На този етап областните администрации подхождат все

още плахо към насърчаване на гражданското участие в областни съвети и комисии. Това произтича и от реалните им правомощия, които са силно ограничени и невъзможността в много случаи да отговорят на очакванията на гражданите. Положението би могло да се промени с прилагането на известни законодателни промени, както и с постепенното изграждане на по-голямо доверие между институции и граждани. Това ще се случи във времето с натрупването на опит, общи инициативи и достигане на по-голяма зрелост на демокрацията в България.

Този документ е създаден в рамките на проект № BG05SFOP001-2.025-0143-C01 „По-активно и ефективно гражданско участие в областните съвети и комисии за координация и прилагане на политиките на областно ниво“ с бенефициент Фондация „Обществен дарителски фонд – Габрово“ и партньор Сдружение „Център за устойчиво развитие и иновации“. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, чрез Европейския социален фонд.

Цялата отговорност за съдържанието на публикацията се носи от Фондация „Обществен дарителски фонд – Габрово“ и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и/или на Управляващия орган.

